

בעוד המשפט סוער, בילה ראש מערכת „העולם הזה” שלושה ימים ולילות בכפי

בתוככי קוממיות

בחור ישיבה טיפוס, עם זקן ומעיל שחור. הוצאתי את פינקס החייל שלי ואמרתי לו: גם בחורי ישיבה מתגייסים. המדבר היה אברך משי למהדרין; זקן שחור, פיאות עבות מסולסלות, שיער ראשו מגולה. אך במקום הקספן השחור המבריק לבש בגדי עבודה מסורבלים. הוא אינו תושב קוממיות, אלא נמצא שם כחייל הנח"ל.

לא היה לארגן יחידה כזו. ראשי הישיבות ראו בצה"ל מוקד של שחיתות ציונית, ובתוקף מיקוח קואליציוני אף הבטיחו שיחרור כל בחורי ישיבה משירות חובה בצבא. והנה התארגנה קבוצה של בחורי ישיבה, שמרצונה הטוב — ומלוחה ברכת הרבי מחוויניץ — התגייסה לצבא.

הסביר אברהם פוקסמן, ממארגני הגרעין: „למדתי בישיבה. אבל לא חשבתי להמשיך כל חי בישיבה. חשבתי על חתונה, על הקמת בית. לא רציתי להסתפק בהקצבה של 120 לירות מהכולל. חשבתי לגמור את לימודי ולמציא עבודה. אבל עבודה אי אפשר לקבל בלי פנס יוצאצבא. לא רציתי לרמות ולהביא תעודה תורתו אמנותה, כאילו אני ממשיך ללמוד בישיבה. אז בא הרעיון לארגן גרעין חרדי מחמיר-במצותה.”

פוקסמן שיכנע את הרבי מחוויניץ, שכר גיפ ויצא עם מספר חברים לתור את הישיבות הגדולות למצוא מתנדבים. הצבא הסכים להקים את יחידת הנח"ל הראשונה של בחורי ישיבה. הם יצאו לסידרת אימונים במושב עמיעון בנגב. הכל התנהל על טהרת הכשרות. כאשר שלח המטה חיילת שתשלם להם את משכורתם, סירבו לקבל כסף מידי אשה. כיום הם יושבים בקוממיות, עובדים במלטשת-הלומים שהקים חתנו של הרבי מחוויניץ. מדי בוקר, לפני התחלת העבודה, הם מייחדים שעה ללימוד תורה. אחרי העבודה: עוד שעה וחצי של תורה. אין הם יכולים לנסוע הביתה בלי תעודת-חופשה צבאית.

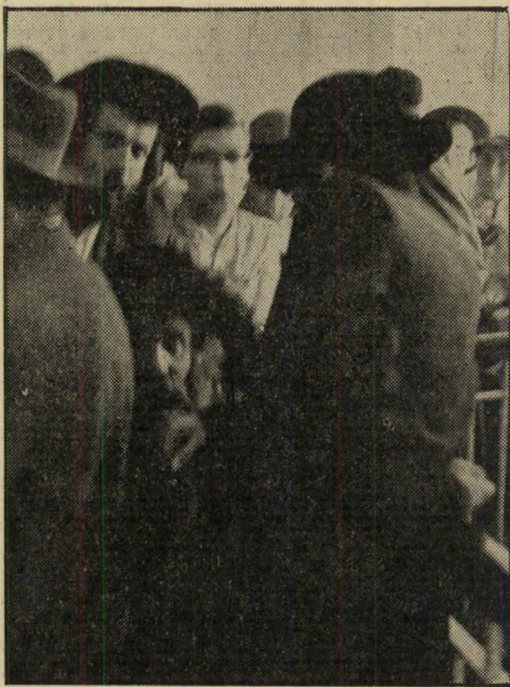
„אז אפשר לומר שאתם הקומנדו של הקדוש-ברוך-הוא, לא רק אנחנו. כל איש ואיש בקוממיות אפשר לקרוא לו כך,” השיב אחד הצעירים.

„אין שידוך?”

ד פיקה בדלת חדרו העירה אותי. סלח לי שאני מפריע לך, אמר הגבר הצעיר שנכנס. הוא היה לביש בגדי שבת, זקנו היה מסורק ועל ראשו נח כובע שחור. זכרתי אותו מביקורי אצל „הקומנדו של הקדוש-ברוך-הוא”. ניכר היה עליו שהוא מבקש לשוחח ביתר חופשית מאשר יכול היה בחברת הקבוצה כולה.

„אל תחשוב שהיה קל להגיע למצב הזה,” פתח, „שאנחנו ברוך השם כבר מסודרים ומצפים ביום ראשון לבוא המחזור השלישי לגרעין שלנו. עברו עלינו ימים קשים מאוד.” קשיי אימונים מפרכים? או הסתגלות לעבודה גופנית, אחרי 18 שנות לימוד תורה?

„כמובן, גם זה היה קשה. אבל זה לא היה הכי קשה. הכביד הרבה יותר יחסם של הרבנים אלינו. אנחנו היינו בוגדים בעיניהם. הכשרנו את השרץ. היינו בחורי ישיבה יראי-שמים, שלמדו על ברכי רבנים אלה — והנה כאילו עברנו למחנה האויב. הם סירבו לשלוח לנו שוחט, סירבו לספק לנו כל שירות רוחני שהוא. פשוט הטילו עלינו חרם. אם שמת לב, כל חברי הנח"ל כאן רחוקים. מדוע? כי הרבנים אסרו כל שידוך אתנו. הבחורות שלנו מתחנכות על העקרונ שטוב להתחתן רק עם בחורי ישיבה. ברגע

המנהיג הרב מנדלסון, בבית-המשפט בירושלים, לפניו הוא עומד לדין על חלקו בפרשות חטיפתם של יוס"ה שוחמכר וישראל וינק, והסתרתם.

הדתיים בסביבה.”

„ואיפה כתוב שאסור לאשכנזים ללמוד עם מארוקאים, תימנים וכורדים?” שאלתי בתמהון. „לא כתוב בשום מקום,” הודה רפי, „רק שההורים של קוממיות אינם רוצים שהם ילמדו בעברית אלא באידיש.”

מאת

שלום כהן

כפי שהסביר לי אחד המתיישבים מאוחר יותר: „אנחנו כאן בגלות. לא הגיע עוד הזמן להשתמש בלשון הקודש, אלא לצרכי לימוד הקודש.”

דא מקבלים כסף מאשה

כ עם נסעתי באוטובוס, התחיל ויכוח. יוסלה — שמוסלה. אחד הנוסעים אמר לי: במקום להתפלל כל היום בישיבה — לך לצבא! מה הוא יודע? ראה לפניו

קוממיות: מושב עובדים של אגודת ישראל בקירבת כביש אשקלון-פלוגות, 5 ק"מ מזרחית לנגבה. נוסד ב־1950 בקירבת הכפר חתא, עליידי אנשי גח"ל משוחררי צה"ל. שטח מעובד: 3000 דונם. בין חתא וכרתיה, הכפר הסמוך, פרצה חטיבת גבעתי באחד מביצויה המפוארים את קווי המצרים במלחמת הקוממיות.

כך כתוב במדריכים ובספרי הישובים של המדינה. אבל אילו חובר ערך מושב על מושב זה, על פי הרוח של יוני 1962, היה מופיע משהו כזה:

קוממיות: המושב הדתי בו הסתירו את יוס"ה שוח"מכר אחרי שנחטף מהריו, ובו החזיקו גם את ישראל וינק, אחרי שהוצא מבית-היתומים דיסקין בירושלים. את קוממיות הראשונה הכרתי עוד מימי הכיבוש. אל קוממיות השניה יצאתי כאדם היוצא לארץ לאנודעת. כאילו התכוננתי לבקר אצל שבט זולו, ולא במושב עובדים.

אין עז מי לשמור

ב ציג החוק בחש את הסוכר בתוך כוס התה שלו. נסים בן-סימון, השוטר התורן בקוממיות, הכיר את חבריו לחר. כבר יצא לו לשמור יותר מפעם אחת בכפר. מאז החלו מגיעים הנה מכתבי-איום מאנשים שאימו לנקום ברב המקומי את ניקמת יוס"ה החטוף. אבל עכשיו נמצא הרב מנדלסון בירושלים, לצרכי משפט, ולשוטר בן-סימון אין על מי לשמור במיוחד.

הצעיר הממושקף שישב לידו הציג לי כוס תה. „שמי רפאל ברנר,” הציג את עצמו בעברית צברית רהוטה, „אתה יכול לקרוא לי רפי.”

רפי הוא יליד ירושלים, המכהן כמורה בבית-הספר חזון יחזקאל הסמוך של אגודת ישראל. יחד עם השוטר ועוד שני מורים ירושלמיים הוא מתגורר בבית העזוב, בכניסה ל־קוממיות. מדי יום ששי בצהריים הוא נוסע הביתה, כדי לשוב ביום ראשון. מנהל בית-הספר אינו אחר מאשר דייד נחמן בלאו, מורהו של ישראל וינק לשעבר — האישי הידוע כיום בארץ כחוטפו של וינק.

כאן, בבית זה, אבלה את שלושת הימים הבאים.

„יהודי, דבר אידיש!”

ה עפרון נע בשקידה איטית. „5” רשמה היד הילדו־תנית על גבי המחברת, ואחר שובישוב את הספרה 5 בשורה ארוכה. המורה, רפי, התכונן במלאכת תלמידו הקטן. „זה בסדר,” אמר, „אבל כתוב יותר צפוף!” מוטל הקטן, בעל הראש הבלונדי המגולח והפיאות החלקות הארוכות, נשען אל הקיר. הילד בן השבע-וחצי היה רחוק מאוד ממצאות החרד העלוב.

והלא, מרחק כמה מאות מטרים בלבן, מתנוסס בתפארת מוסד חינוכי שלם. „חזון יחזקאל שייך לאגודת ישראל,” שנית לרפי, „מדוע אין ילדי קוממיות לומדים בו?” המורה הסביר: בבוקר לומדים הילדים תלמוד תורה בחדר. רק אחרי הצהריים לומדים הם לימודי-חול אצל מורים מתנדבים.

„מדוע בכל זאת אינם לומדים בחזון יחזקאל?” הקשיתי. „כי הם אשכנזים,” השיב המורה.

„והילדים האחרים הלומדים בחזון יחזקאל?” הם מארוקאים, תימנים, כורדים מארבעת המושבים

בשרות פעיל שלושה מאנשי גרעין הנח"ל הראשון שהוקם עליידי בחורי ישיבה. הגרעין, שסיים את אימוניו הצבאיים, עובר את תקופת השירות שלו בקוממיות. הקמת הגרעין היתה למורת רוחם של הרבנים.

גדודי הנוער הם ילדים אלה, הלומדים בשיעורי אחרי-הצהריים. על אף שבקירבת מקום נמצא בית-ספר דתי משוכלל, מעדיפים אבות קוממיות לשלוח את ילדיהם ללמוד בחדרים עלובים, כי אינם רוצים שבניהם ילמדו בעברית.